

ORTAOKUL MÜDÜRLERİNE GÖRE OKUL GÜVENLİĞİNE YÖNELİK TEHDİTLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ*

THREATS TOWARDS SCHOOL SECURITY AND SOLUTION SUGGESTIONS FOR SECONDARY SCHOOL PRINCIPALS

İsa YILDIRIM** Durdağı AKAN*** Muhammed ÇİFTÇİ****

Geliş Tarihi: 27.04.2017
(Received)

Kabul Tarihi: 25.09.2018
(Accepted)

ÖZ: 21. Yüzyılın ilk çeyreğinde basın ve yayın kuruluşlarınca sıklıkla gündeme getirilen, kamuoyunu meşgul eden bir konu olan okul güvenliği, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Bu konuda okul güvenliği ile ilgili sorunlara vakıf olması beklenen okul müdürlerinin düşünceleri ise eğitim sistemimize ilişkin politika üretici ve uygulayıcıların izleyeceği yola ışık tutması açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Çalışmada ortaokul müdürleri tarafından okul güvenliğini tehdit eden etkenler, okul güvenliğini sağlamak için alınan önlemler ve paydaşlara yapılan önerilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Erzurum ili merkez ilçelerinden Yakutiye ve Palandöken İlçelerinde görev yapmakta olan ortaokul müdürlerinden, amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak seçilen 15 okul müdürü araştırma örneklemini oluşturmuştur. Nitel araştırma yönteminde, temel nitel araştırma deseninde tasarlanan bu araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma verilerinin çözümlenmesiyle elde edilen bulgulardan okul güvenliğine yönelik tehditlerin yapısal ve eğitsel, okul güvenliğini sağlamaya yönelik önlemlerin yönetsel ve eğitsel, okul güvenliğini sağlamaya yönelik önerilerin ise işlemsel ve fiziksel olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmüştür. Yapısal tema kapsamındaki tehditler çoğunlukla okul müdürlerinin yetkisi ve gücü dışında bulunmakta, üst yönetimin yetki alanında görülmektedir. Okul güvenliğini tehdit eden fiziksel ve yönetsel tehditlerin, eğitsel tehditlere göre daha kolay ve kesin sonuç almır şekilde ortadan kaldırılabiliyor nitelikte olduğu görülmüştür. Yönetsel güvenlik tehditlerinin çoğunluğunun insan, madde kaynaklarının temini ve yönetimi ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. Yönetsel önlemlerin çoğunlukla okul personeli ve öğrencilerin fiziksel özgürlüğün sağlanmasına ilişkin düzenleme ve kontrol mekanizmalarını güçlendirici özellikte olduğu, eğitsel önlemlerin ise veli, öğrenci ve öğretmen davranışlarına yön verici önlemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin ifade etmiş oldukları önerilerin tamamına yakını üst yönetimin yetki alanına girmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenci güvenliği, Güvenli okul, Okulda şiddet

*Bu çalışma 13-15 Ekim 2016 tarihinde Rize’de düzenlenen VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi’nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, isa.yildirim@atauni.edu.tr

*** Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, durdagiakan@atauni.edu.tr

**** Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, mciftci@atauni.edu.tr

ABSTRACT: School security is an issue that has frequently been brought up by the media organs and with which the public has been occupied recently, and this issue attracts the attention of researchers in our country as well as throughout the world. The opinions of school principals who are expected to have a grasp of most of the problems as to school security, on the other hand, are especially important in that they determine the way to be followed by the policy makers and implementers related to education system. This study aims to determine the threats jeopardizing school security, the measures taken to ensure school security in line with this and the suggestion for the share holders through school principals. The study sample consisted of 15 school principals working in Yakutiye and Palandöken, the central districts of the Erzurum province, who were chosen by means of the maximum variation sampling method, one of the purposeful sampling methods. The data in this study, which was designed in the basic qualitative research, were collected through semi-structured interview forms and analyzed using the content analysis method. The findings obtained by analyzing the research data were divided into two themes. With respect to this, the threats to school security were grouped under two themes as structural and educational, the measures taken towards ensuring school security as administrative and educational, and finally, the suggestions for ensuring school security as procedural and physical. The threats under the structural theme were mostly beyond the authority and power of school principal and was considered under the jurisdiction of the senior administration. It was seen that the physical and administrative threats to school security could be eliminated more easily and decisively than the educational threats. Moreover, it was concluded that most of the administrative security threats were associated with the supply of human and material sources and their management.

Key Words: Student safety, Safe school, School violence

1.GİRİŞ

İçinde yaşadığımız çağda her alanda meydana gelen hızlı ve köklü değişiklikler bireyleri, kurumları ve toplumları ortaya çıkan yeni sorunlara işlevsel çözümler bulmaya yöneltmektedir. Değişimin etkilerinin ilk fark edildiği, çözüm bulma konusunda en aktif, en hızlı olması beklenen kurumlardan birisi ise okullardır. Son yıllarda okullarda sıklıkla karşılaşılan istenmedik olaylar okul güvenliği konusunu hiç olmadığı kadar gündeme taşımıştır. Şehirlere göçün artması ile değişen aile yapısı, karşılaşılan kültüre uyum sağlama süreçleri, yeni bir öğrenme ortamı olarak iletişim ve haberleşme olanaklarının artması, teknolojik gelişmelerle beraber artan eğlence imkânları, sosyal medya, televizyon, çeşitli bilgisayar ya da video oyunlarında maruz kalınan şiddet içeriklerinden çocuk ve gençlerin daha çok etkilenmesi, bu medya organlarında çocuk ve gençlerin ilgisini çekecek şiddet, heyecan, cinsellik içeren unsurlara sıklıkla yer verilmesi (Balkıs, Duru ve Buluş, 2005; Üstün, Yılmaz ve Kırbaş, 2007; Okutan, 2017; Çelik, 2008; Taş, 2008; Zorlu, 2016) vb. nedenler okulların işlerini daha da zorlaştırmış, eğitimcilerin birçok güvenlik problemiyle mücadele etmek zorunda kalmasına neden olmuştur.

Yazılı ve görsel basında, okula dışarıdan müdahaleler, öğrenciler arasındaki kavgalar, öğrenciler ve öğretmenler arasındaki fiziksel şiddet, okulda meydana gelen kazalar, intihar, hırsızlık, öğrenciler arasındaki çeteleşme gibi okul güvenliğini konu edinen haberlerle oldukça sık karşılaşmaktadır (Turhan ve Turan, 2012; Lindle, 2008). Şiddet son yıllarda huzuru bozan, kaba ve çılgın bir güç olma niteliğiyle okullarımızda yeniden tırmanmaktadır (Çınar, 2007). Bireylerin olası yaşam felsefelerinin şekillendirildiği okullarda şiddetin rutinsel normallığı, iletişim kurmanın bir yolu olarak kullanılması ve disiplin olarak algılanması ilerisi için daha büyük problemlere zemin hazırlamaktadır (Özpolat, Bayındır, 2007). Öztürk, Atlı ve Kutlu'nun (2014) yaptığı bir çalışmaya göre okul çevresinde yaşanan şiddet olaylarının sıklığı öğrencilerin zorba ve kurban olma puanlarını da artırmaktadır. Okul toplumunda yeterince özgür hissetmeyen sadece öğrenciler değildir. Cerit'in (2007) yaptığı bir çalışmaya göre öğretmenler okul ortamında, cinsel taciz ve tehdit, haksız eleştiri, görevi olmayan işlerin yapılmasının istenmesi, rahatsız edici değerlendirme, aşırı çalışma isteğinde bulunma, sözel saldırı, sosyal izolasyon, çalışma şartlarını kötüleştirme gibi zorbalık davranışlarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Akçay ve Yıldırımlar (2018) semt polikliniğine gelen çocukların % 55,4'ünün okulda kaza geçirdiği, % 38,6'sının kazaya bağlı yaralandığı; Eraslan ve Aycan'ın (2008) yaptığı kesitsel çalışmada ise bir ay boyunca izlenen bir ortaokulda değerlendirmeye alınan öğrencilerin % 41'inin kaza geçirdiği belirlenmiştir.

Okul güvenliğiyle ilgili Türkiye'de yapılan bir araştırmada (İksara, 2013) velilerin yarısına yakınının okulların fiziki ve diğer bakımlardan yeterince güvenli olmadığını düşündükleri, çocukları okula giderken endişelendikleri, her dört veliden üçünün çocuğu okuldayken güvenliğinden endişe duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıları rastgele örneklem yöntemiyle seçilen 600 kişilik bir veli grubunun % 10'u, çocuklarının son üç yılda okulda bir kaza geçirdiğini ifade etmiştir. Bu çalışmada kazaların çoğunun ilköğretimin birinci kademesinde meydana geldiği, bunu ise anaokullarının izlediği görülmüştür (Erkal ve Yertutan, 2012). Başka bir çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin şiddete en çok şahit oldukları ortamlar arasında okullar ilk sıralarda gelmektedir (Üstün, Yılmaz ve Kırbaç, 2007). Bu durum sadece Türkiye'nin sorunu değildir. Yaklaşık elli milyon öğrenci, üç milyon öğretmenin bulunduğu Amerika Birleşik Devletlerinde 2009-2010 yılları arasında kamu okul kampüslerinde 1.9 milyon suç işlenmiştir. Ayrıca okulların neredeyse % 75'i akademik yıl boyunca bir ya da daha fazla şiddet suçu bildirmiştir (Adkinsi, Stephens, Cal, Alotaibi, Albahoth, Alsubaie, 2016). Yine Amerika Birleşik Devletleri'nde Ulusal Eğitim İstatistikleri Merkezi verilerine göre, 2003-2004 öğretim yılında devlet okullarının yaklaşık olarak % 46'sında (yaklaşık 36.800 okul), bir öğrenciye spesifik suçlarla ilgili ciddi bir disiplin işlemi

uygulandığı belirlenmiştir (Dinkes, Cataldi, Kena ve Baum, 2006). Bu çalışmalar okul güvenliği sorunun yaygınlığı ve önemi hakkında kayda değer ipuçları vermektedir.

21. yüzyılın ilk çeyreğinde okulların güvenliği konusu, ilgili tüm çevreler tarafından tartışılmaya başlanmıştır. Oysa eğitim-öğretim faaliyetlerinin etkili, sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için okulların güvenliğinden şüphe edilmemelidir (Varjas, Henrich ve Meyers, 2009). Çünkü güvenlik, insanın temel gereksinimlerinden biridir ve bu gereksinimini karşılamamış, tehdit ve tehlikelere karşı kendisini güvende hissetmeyen bireyler, eğitim öğretim faaliyetlerinden yeteri kadar yararlanamazlar (Öğülmüş, 2006). Yani okuldaki güvenliğin yetersiz oluşu, öğrenciler açısından öğrenme, öğretmenler açısından da öğretme engeli olarak karşımıza çıkmaktadır (EBS, 2014). Amerikalı bir siyasetçi olan Patrick'in (2014) dediği gibi *"Hiçbir çocuk öncelikle okulda kendini güvende hissetmezse akademik açıdan başarılı olamaz, hiçbir öğretmen okulların acil durumlar için hazırlanmış iyi bir planı bulunduğundan emin olmadan elinden gelenin en iyisini öğretemez."* Nitekim güvenlik, Maslow'un (1954) ihtiyaçlar piramidinde fizyolojik ihtiyaçlarından sonra ikinci sırada gelmektedir.

Oldukça geniş olan okul güvenliği kavramın sınırları öğrencilerin ve okul personelinin okula gitmek amacıyla evlerinden ayrılmalarıyla başlamakta, tekrar eve dönmeleriyle son bulmaktadır. Okul güvenliği dendiğinde çocuğun arkadaşlarından gelecek şiddet olaylarına karşı, öğretmenlerin fiziksel şiddetine maruz kalma konusunda, doğal afetlere karşı, sağlık ve temizliğe ilişkin, cinsel, duygusal istismara karşı, etnik ve siyasi görüş konularında güvenlik anlaşılmaktadır. Okul güvenliği öğrenci ve okul çalışanlarının istenmeyen tüm davranışlara karşı korunmaları ve olağan üstü hallerde can güvenliklerinin sağlanması, öğrenci ve tüm okul çalışanlarının kendilerini her açıdan özgür hissetmeleri olarak tanımlanabilir (Wanatt, 1996; Dönmez, 2001; Işık, 2004; Çalık, Kurt ve Çalık, 2011).

Okul güvenliği ile ilişkilendirilebilecek sosyal kontrol teorisyenleri suçluluğun, özellikle değerlerin aile ve okul gibi kurumlar aracılığıyla aktarımının zayıflamasının yanı sıra etkili sosyal ve kültürel kısıtlamaların azalmasına bağlı olduğunu iddia etmektedir. Etkili kontroller ve kısıtlamalar ise sosyal bağlanma yoluyla öğrenilir. Kontrol teorisine göre, okullar sosyal bağlanma veya başarısızlık için merkezi bir mekândır. Zayıf akademik ya da kişilerarası becerilere sahip olanlar, okulda başarısızlık ve yabancılaşmayı deneyimleyebilir. Bu öğrenciler için sosyal etkileşim memnuniyet verici bulunmadığından işe yaramamaktadır. Eğitim hedeflerini gerçekçi bulmadıkları için onlara bağlı kalmazlar. Geleneksel sosyal faaliyetlerde yer almazlar, ya katılımı reddederler ya da onlar için anlamlı faaliyetler eksiktir. Zayıf akademik ya da kişilerarası becerilere sahip olan

öğrenciler, uyum için anlamlı, mevcut veya gelecekteki ödülleri algılamadıkları için geleneksel kurallara inanmazlar (Welsh, Greene ve Jenkins, 1999; Welsh, 2001). Geleneksel değerlerden uzaklaşan öğrencinin davranışını şekillendirmede yasalar ve kendi kişisel tercihleri yetersiz kalmaktadır (Işık, 2004).

Bu konuda ön plana çıkan ikinci yaklaşım ise okul iklimini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım okulun sağlıklı ve açık bir iklime sahip olması ile okul güvenliği arasındaki ilişki üzerinde durmaktadır. Bu yaklaşıma göre okul sağlıklı ve açık bir iklime sahip olduğu oranda güvenli bir okuldur. Buda olumsuz iklime sahip okulların okulun güvenliğinin de zayıf olacağı anlamına gelmektedir (Işık, 2004). Örgütsel iklim öğretmenlerin tecrübe ettiği okul ortamının göreceli niteliği olarak tanımlanabilir. Açık bir iklime sahip olan okullarda yönetici ve çalışanlar daha samimi davranır ve hareket ederler. Örgüt sağlığı açısından da incelenebilen okul iklimi okulun kişiliğidir. Kapalı bir iklime sahip olan okullarda okula adanma son derece zayıf, okul atmosferi negatif bir durum arz eder. Olumlu öğrenci ve çalışan davranışlarının açık bir okul iklimi ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Hoy ve Miskel, 2010).

Okul güvenliği konusunda ifade edilen üçüncü yaklaşım ise ailenin ve toplumun güvenli olmasına vurgu yapmaktadır. O'reilly ve Verdugo'ya (1999) göre okullarda patlak veren problemlerin kökenleri mutlaka okullarda değil, okulların öğrencilerini aldığı ailelerde ve topluluklarda aranmalıdır. Okullarla ilgili hiçbir şey öğrencilerin şiddet ya da suça yönelmesine neden olmaz. Okul güvenliğinin sağlanmasının yolu toplumun ve ailelerin güvenli hale getirilmesidir.

Memduhoğlu ve Taşdan'a (2007) göre okul güvenliğinin temel amacı; okulu içindeki tüm insanlar için güvenli hale getirmektir. Bu anlamda okul içindeki tehlikelere en açık grup olan öğrencilerin güvenliğinin korunmasına yönelik önlemlerin alınması, risklerin belirlenerek gerekli önlemlerin alınması okul yönetiminin temel sorumluluğu ve görevidir. Okul güvenliğini tehdit eden davranışlara karşı öğrencilerin ve okul çalışanlarının korunmaları, can güvenliklerinin en üst düzeyde sağlanması okulun ve dolayısıyla okul yöneticilerinin yerine getirmesi gereken en önemli görevlerinden biridir (Dönmez, 2001). Okul müdürleri okul güvenliğinin sağlanmasında üst yöneticilerle birlikte sorumlu olan kişilerdendir. Okul müdürleri okula ve öğrencilere yönelik tehlikelere karşı öğrenme ortamlarını daha güvenli hale getiren bir tür güvenlik uzmanları olarak ta görülmektedir (Balyer, 2012). Okul müdürlerinin kendilerinden beklenen bu rollerini yerine getirirken karşılaştıkları güvenlik sorunlarını nasıl tanımladıkları, bu sorunları çözmek için ne tür önlemler aldıkları, sorunların önlenmesinde ilgililere ne tür önerilerde bulduklarının ortaya çıkarılması okulların güvenli hale getirilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ortaokul okul m¼d¼rlerinin algısına g¼re okul g¼venlięini tehdit edici unsurların, aldıkları ¼nlemlerin ve okul g¼venlięinin sağlanması ilgililere ¼nerilerinin neler olduğunun ortaya ¼ıkarılmasına ¼alıřılmıřtır. Bu ama ¼ doğrultusunda araştırmanın alt ama ¼ları aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

1-Ortaokul m¼d¼rlerinin algısına g¼re okul g¼venlięini tehdit eden etkenleri belirlemek,

2-Ortaokul m¼d¼rlerinin okul g¼venlięini tehdit eden etkenlere y¼nelik ne t¼r ¼nlemler aldıklarını belirlemek,

3-Ortaokul m¼d¼rlerinin, okul g¼venlięini tehdit eden etkenleri ortadan kaldırmak i ¼in ilgililere ¼nerilerinin neler olduğunu ortaya ¼ıkarmak.

2.Y¼NTEM

Bu b¼l¼mde araştırma deseni, veri toplama ara ¼larının geliştirilmesi, veri toplama s¼reci ve verilerin analizine ilişkin bir takım bilgiler verilmiştir.

2.1 Araştırma deseni

Araştırma nitel yaklaşımla, etkileşimli desenlerden temel nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Nitel araştırmaların temel ¼zellięi kendi sosyal d¼nyasında bireylerin ger ¼eęi nasıl inşa ettiği ¼zerinde yoğunlaşmasıdır. Temel nitel araştırmaları y¼neten araştırmacılar insanların yaşantılarına, deneyimlerine ne anlam kattığı ile ilgilendirler. Eğitimde kullanılan en yaygın nitel araştırma bi ¼imi olan temel nitel araştırma deseninde veriler ¼alıřmanın teorik yapısına bağlı olarak g¼r¼řmeler, g¼zlemler ya da dok¼man analizi yoluyla toplanmaktadır (Merriam, 2013). Bu ¼alıřmada okul g¼venlięi ile ilgili olarak sadece okul m¼d¼rlerinin algılarına yer verildiğinden ve yarı yapılandırılmış g¼r¼řme formundan başka bir veri toplama y¼ntemi kullanılmamıştır.

2.2 Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırma verileri yarı yapılandırılmış g¼r¼řme formu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış g¼r¼řme formu hazırlanmadan ¼nce okul g¼venlięi hakkındaki alan yazını araştırmacılar tarafından incelenmiş, bu bilgiler ışığında taslak form soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak form okul g¼venlięi konusu daha ¼ok eğitim y¼netimi alanına girdiği i ¼in eğitim y¼netimi anabilim dalında ¼ ¼retilim ¼yesine danışılmıştır. Forma son hali verilmeden ¼nce iki okul m¼d¼r¼ ile ¼n g¼r¼řme yapılmış, gerekli d¼zeltmeler yapıldıktan sonra uygulama s¼recine girilmiştir. Araştırmanın verileri nihai olarak ¼ ¼ sorudan oluşan yarı yapılandırılmış g¼r¼řme formu ile toplanmış ve i ¼erik analizi ile ¼oz¼mlenmiřtir.

2.3 Veri Toplama S¼reci

¼alıřmaya katılmak i ¼in g¼n¼ll¼ okul m¼d¼rlerinden g¼r¼řmeler i ¼in randevu alınmış, g¼r¼řmeye başlanmadan ¼nce toplanan verilerin ne ama ¼la kullanılacağı ve gizliliği hususunda okul m¼d¼rlarına gerekli bilgiler verilmiştir. ¼ ¼ araştırmacı tarafından y¼z y¼ze yapılan g¼r¼řmeler ayrıca ses kaydedici bir

cihaza kaydedilmemiş, görüşme esnasında not tutulmuştur. Yapılan görüşmeler 20 dakika ile 45 dakika aralığında sürmüş, görüşmeciler görüşülen kişinin artık farklı bir şey söylemediğine, tekrara düştüğüne kanaat getirdiğinde görüşme süresi sonlandırılmıştır. Yapılan görüşmelerde tutulan notlar görüşme süresinin sonunda görüşülen kişiye okunmuş, araştırmacı tarafından görüşülen kişinin düzeltilmesini isteği ifadeler değiştirilmiştir.

2.3.1 Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını 2016-2017 eğitim öğretim yılında Erzurum Yakutiye ve Palandöken ilçelerinde görev yapmakta olan 15 ortaokul müdürü oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örneklem seçme yönteminden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeye (SED) sahip bölgelerde bulunan okullarda görevli olan müdürlerin araştırmaya katılmasına özen gösterilmiştir. Bu örneklem tekniğinin seçilmesinin nedeni toplanması hedeflenen verilerin tüm SED bölgelerdeki okulları kapsamını sağlamaktır. Okulların hangi SED bölgede oldukları okul çevresini daha iyi tanıdığı düşünüldüğü için görüşme yapılan okul müdürüne sorularak belirlenmiştir. Bölgelerin SED'in belirlenmesinde anne baba eğitim düzeyi, meslek ve gelir düzeyi gibi değişkenler dikkate alınmıştır. Okul müdürlerinin dahil edilme ölçütü olarak buldukları okulda en az iki yıl görev yapmış olmaları şartı aranmış, iki yıldan az görev yapanlar araştırma örneklem grubuna alınmamıştır. Katılımcı okul müdürlerinin 3'ü 30-40 yaş aralığın da, 6'sı 40-50 yaş aralığın da, 6'sı ise 50 yaş üstüdür. Çalışma yapılan bölgede kadın okul yöneticilerinin oranı oldukça düşük olması nedeniyle katılımcıların tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Okul müdürlerinin 4'ü 1-10 yıl aralığında, 8'i 10-20 yıl aralığında, 3'ü ise 20 yıl üzeri yöneticilik deneyimine sahiptir.

2.3.2 Verilerin Analizi

Öncelikle bu süreçte okul müdürleri M1, M2, M3....şeklinde kodlanarak her bir görüşmede toplanan veriler ayrı ayrı bilgisayarda bir Word dosyasına kaydedilmiştir. Araştırmacılar bilgisayar üzerindeki dosya üzerindeki görüşmeleri okuyarak Word dosyasında açıklama şeklinde belirterek kodlamalar yapmıştır. Sonraki aşamada araştırmacıların yaptıkları kodlamaları birbirleriyle değiştirerek kontrol etmeleri sağlanmış, bazı öneriler değerlendirilmiş, tartışmalı kodlamalarda üç araştırmacının da üzerinde hemfikir olduğu son kodlamalar yapılmış ve temalandırma aşamasına geçilmiştir. Her üç araştırmacının katılımı ile daha önce belirlenmiş olan kodlar alt tema ve temalar altında sınıflandırılmıştır. Son aşamada kodlar birbirinden bağımsız iki alan uzmanına verilerek daha önce araştırmacıların belirlediği alt temalar altında sınıflandırmaları istenmiş, iki alan uzmanı ve araştırmacıların yaptığı temalandırma ile ilişkisi incelenmiştir.

Kodlama aşamasında verilerin güvenilirliği, uyuşan kod sayısının uyuşan ve uyuşmayan kodların toplam sayısına bölünmesi yöntemi ile ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan sınıflandırmada ilk uygulama ile birinci, ikinci ve üçüncü uzmanın temalandırması arasında 0.72, 0.71, 0.78, düzeyinde bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgular yapılan içerik analizinin güvenilir olduğuna ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

3.BULGULAR

Araştırmanın amacı doğrultusunda veriler içerik analizine tabi tutulmuş, elde edilen bulgular alt başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1 Ortaokul Müdürlerinin Algularına Göre Okul Güvenliğini Tehdit Eden Etkenlere İlişkin Bulgular

Okul müdürlerinin algularına göre okul güvenliğini tehdit eden etkenler içerik analizine tabi tutularak aşağıda belirtilen tema ve alt temalar altında sıralanmıştır.

Tablo 1. Okul müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliğini tehdit eden etkenlere ilişkin bulgular

		Kodlar	f	
OKUL GÜVENLİĞİ TEHDİTLERİ	YAPISAL	Yönetimsel	Güvenlik görevlisinin yokluğu	12
			Rehberlik hizmetindeki yetersizlikler	9
			MEM'nün beklentileri karşılayamayışı	7
			Ders kitaplarının zamanında temin edilememesi	7
			Okullara ait yeterli ödeneğin olmaması	5
			Boş geçen dersler	5
			Hizmetli alımında seçici davranılmaması	5
		Fiziksel	Okul servislerinin standartlara uymamaları	4
			Öğretmenlerin gelirlerinin düşük olması	4
			Okul müdürü ve öğretmenlerin yaptırım gücünün olmaması	4
			Öğretmen ihtiyacının karşılanamayışı	3
			Atamalarda liyakate yeterince önem verilmemesi	3
			Öğretmen yetiştirme programlarının öğretim yılı içerisinde uygulanıyor olması	3
			Kılık kıyafet serbestliği	3
	YAPISAL	Fiziksel	Öğretmenlerin yasal güvenceden yoksun oluşu	2
			Sosyal ve sportif faaliyetlere uygun mekânın olmayışı	9
			Okulların kalabalık olması	6
			Tehlike oluşturan kapı ve pencereler	5
			Koridorların darlığı	5
			Okul bahçe kapısının cadde üzerinde olması	5
			Tadilatların zamanında yapılmaması	4
			Lavaboların yaş grubuna uygun olmayışı	4
			İhata duvarının yetersizliği	4
			Okul binalarının iklim ve coğrafi şartlara uygun olmaması	4
			Okul bahçesinin karanlık olması	3
			Her bölgeye aynı tip okulların inşa edilmesi	2

EĞİTSEL	Program	Sınıf, koridor ve diğer mekânlarda öğrencileri yaralayabilecek materyallerin bulunması	2
		Havalandırmanın yetersizliği	2
		Tehlike arzeden merdiven korkulukları	2
	Öğretmen	Günlük ders saatlerinin fazlalığı	9
		Sınav merkezli eğitim gerçeği	7
		İkili öğretim yapılması	5
		Teneffüs süresinin kısalığı	5
		Öğrenci merkezli olmayan eğitim	4
		Amaca uygun yapılmayan zümre toplantıları ve seminer çalışmaları	3
		Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin yetersizliği	5
		Resim, müzik, beden eğitimi derslerinin yeterince önemsenmemesi	4
		Öğretmenlerin nöbet görevlerini ihmal etmeleri	4
		Öğretmenlerin derse geç girmesi	3
	Öğrenci	Deneyimsiz öğretmenler (Ücretli ve aday öğretm.)	3
		Öğretmenlerin okulun sosyal çevresel özelliklerini dikkate almamaları	3
		Öğretmenlerin okul kurallarının uygulanmasında kararlı ve tutarlı olmaması	3
		Öğretmenlerin örnek olmayan davranışları	2
		Sosyal ve sportif etkinliklere önem verilmemesi	2
		Sınıflarda disiplini bozan öğrenciler	9
		Öğrencilerde temel becerilerin eksikliği	4
		Öğrencilerin özgüven eksikliği	3
		Sigara içen öğrencilerin varlığı	3
		Kaynaştırma öğrencileri	3
	Aile-Çevre	Sosyo ekonomik zorluklar	9
		Okulla ilişkisi olmayan kontrolsüz gençler	8
		Okul dışındaki satıcılar	6
		İnternet ve sosyal medyanın bilinçsiz kullanımı	6
		Parçalanmış aileler	5
		Davranışları uygun olmayan servis aracı ve otobüs şoförleri	5
		Velilerin yanlış tutumları (iletişimsel)	5
Cadde trafiğinin yoğunluğu		5	
Okul yaşamını olumsuz etkileyen yayınlar		3	
Ortaöğretim okullarının yakın olması		3	
Aile-Çevre	Okul dışından kişilerin vermiş oldukları zararlar	3	
	Okul bahçesinin geçiş yolu olarak kullanılması	2	

Yapılan içerik analizinde okul güvenliğini tehdit eden unsurlar Yapısal ve Eğitsel olmak üzere iki temaya ayrılmıştır. “Yapısal” tema kendi içerisinde “Yönetmel” ve “Fiziksel” olmak üzere iki alt temaya ayrılmakta iken “Eğitsel” tema kendi içerisinde “Program”, “Öğretmen”, “Öğrenci” ve “Aile-Çevre” olmak üzere dört alt boyutta sınıflandırılmıştır.

Yapısal tema kapsamındaki “Fiziksel” alt temada okul müdürlerinin en çok ifade ettiği tehdit unsurlarının “Sosyal ve sportif faaliyetlere uygun mekânın olmayışı”(9), “Okulların kalabalık oluşu”(6), “Koridorların darlığı”(5), ”Tehlike oluşturan kapı ve pencereler”(5) olmuştur. Bu temalara ilişkin olarak okul

müdürlerinin bazı ifadeleri aşağıda verilmiştir; “Milli eğitimin kutu gibi okullar yaptırıp içerisine öğrencileri doldurması bir tehdit. Spor salonu ya da birçok amaçlı salon dahi yok. M3”, “Kış şartlarında öğrencilerin oyun oynayacak bir alanlarının olmaması hem güvenlik hem de sağlık açısından bir tehdit oluşturuyor. Kız öğrenciler için bir soyunma odası bile yok. M10”, “Camlar öğrenciler için uygun değil, aşağı sarkıyorlar her an düşebilirler, camların açılmaması için vidalıyoruz, bu seferde sınıfları havalandıramıyoruz. M9”

“Yönetmel” alt temada ise “Güvenlik görevlisinin yokluğu”(12), “Rehberlik hizmetindeki yetersizlikler”(9),” MEM’nün (Milli Eğitim Müdürlüğü) beklentileri karşılayamayışı”(7) ve “Ders kitaplarının zamanında temin edilmemesi”(7) en çok ifade edilen tehdit unsurlarından olmuştur. Bu alt tema kapsamında okul müdürleri ile yapılan görüşmelerden bazı alıntılara aşağıda yer verilmiştir;“Üst yönetimin öğrenciyi önemsememesi, MEM için öğrenci en son sırada, bodrumu sınıf yapıyoruz, planlama iyi değil, bina yapmadan okul açıyorlar. M8”, “Okulların girişlerinde nizamiye ve güvenlik görevlilerinin olmaması tehditler”, “Her okulun girişinde nizamiye ve güvenlik görevlisi bulunmalı, ayrıca gece bekçisi de nöbet tutmalıdır. M6”, “ Bazı öğrenciler benim ve öğretmenlerin herhangi bir yaptırım gücü olmadığı için hiçbir şekilde sorumluluk üstlenmiyor, defalarca uyarılmasına rağmen aynı davranışı tekrar ediyor, nasıl olsa hiçbir şey yapamazlar diyor. Buda diğer öğrencilerin sağlıklı öğrenme ortamını, kişisel ve fiziksel gelişimini tehlikeye atıyor. M2”,

“Eğitsel” tema kapsamında “Öğrenci” alt temasında okul müdürlerinin en çok ifade ettiği tehdit unsurlarının “Sınıflarda disiplini bozan öğrenciler”(9), “Öğrencilerde temel becerilerin eksikliği”(4) olmuştur. Bu alt tema kapsamında bazı okul müdürlerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir;“Disiplin sorunu olan öğrenciler, öğretmen ve diğer öğrenciler için tehdit oluşturuyor, öğretmenlerin ders yapmasına izin vermiyorlar, arkadaşlarına kötü örnek oluyor, onlara baskı kuruyor. M12”, “Öğretmen sınıftaki kaynaştırma öğrencisinin davranış problemleriyle uğraşmaktan dersi sağlıklı bir şekilde işleyemiyor. M2”

“Öğretmen” alt temasında okul müdürlerinin en çok ifade ettiği tehdit unsurları olarak “Öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin yetersizliği”(5), “Resim, müzik, beden eğitimi derslerine yeterince önem verilmemesi”(4), “Öğretmenlerin nöbet görevlerini ihmal etmeleri”(4) ön plana çıkmaktadır. Bu alt tema kapsamında bazı okul müdürlerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir; “Öğretmenlerin % 40 ının sınıf yönetimi becerileri açısından yetersiz.M8”, “Buradaki insanların bir kolu eksik, yüzde onunun velisi hapiste, bunlara hakaret ederek sınıfı yönetemezsin.M1”, “Resim, müzik ve beden eğitimi derslerinin işlenmesine önem verilmiyor, öğrencinin beyni yorgun bedeni dinç, sınıfta yaramazlık yaparak kendini rahatlatmak zorunda...M2”, “Öğretmenlerin

yanlış uygulamaları bir tehdit, örneğin geçen gün tuvalete gitmesine izin vermek için öğrencilerden 50 kuruş isteyen bir öğretmenimiz vardı. M3”, “Özelde öğretmenler haftanın 6 günü çalışıyor,1800 lira maaş alıyor, aynı kişi MEB’na (Milli Eğitim Bakanlığı) geldiğinde normal işini bile yapmıyor, nöbetini tutmuyor, sınıfıyla ilgilenmiyor.M3”,

“Program” alt temasında okul müdürlerinin en çok ifade ettiği tehdit unsurları “Günlük ders saatlerinin fazlalığı”(9), “Sınav merkezli eğitim gerçeği”(7), “Teneffüs aralıklarının kısa oluşu”(5), “İkili öğretim yapılması” (5) olarak görülmektedir. Bu alt temada bazı okul müdürlerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;“Son saatlerde 5. sınıflar yoruluyor, gözleri açık uyuyorlar. M5”;“TEOG (Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş) sınavı okul güvenliği için bir tehdit. Akademik anlamda yetenekli olmayan bir öğrenci kendini gerçekleştirecek bir ortam bulamıyor, bu da birçok öğrencinin kendi hakkındaki düşüncesini olumsuz etkiliyor. M6”, “Çocuk 6.30’da evden çıkıyor, uykusunu alamıyor, kahvaltı yapamıyor, bir de 7 saat üst üste hemen hemen hiç ara vermeden ders yapılıyor, bu çok mantıksız bir durum.M9”

Aile-çevre alt temasında okul müdürlerinin en çok ifade ettiği tehdit unsurları ise “Sosyo ekonomik zorluklar”(9), “Okul dışındaki satıcılar”(6), “İnternet ve sosyal medyanın bilinçsiz kullanımı”(6), “Velilerin yanlış tutumları (iletişimsel)”(5), “Parçalanmış aileler”(5), “Davranışları uygun olmayan servis aracı ve otobüs şoförleri”(5), “Cadde trafiğinin yoğunluğu”(5) olarak sıralanmıştır. Bu alt tema ile ilgili olarak okul müdürleri ile yapılan görüşmelerden bazı alıntılar aşağıda ifade edilmiştir; “Öğrenci eğitim düzeyi ve buna bağlı olarak veli tutumu okulun işleyişini önemli oranda etkilemektedir.M10” , “Parçalanmış aileler, sosyo ekonomik düzeyi düşük aileler çocuklarına sahip olamıyorlar, çocuklar bıçak taşıyor, sigara içiyorlar, öğretmenlerine saygısız davranıyorlar. M9”, “Okul güvenliğini bozan birçok öğrenci davranışın kaynağı öğrenci velisidir. Önlem alınacaksa buradan başlamak gerekir.M13”, “Okulların çevrede yaşayan insanlarla ilişkilerinin iyi olmaması bir tehdittir. Kadınların okul bahçesinde yün çırpmasına izin veriyor, onlarda okula ve bahçeye sahip çıkıyorlar.M1”, “Bizim için okul çevresinde gezinen okulumuzla ilgisi olmayan muhtemelen öğrenim çağındaki gençler büyük bir güvenlik sorunu oluşturuyor. M2”

3.2. Ortaokul Müdürleri Tarafından Okul Güvenliğinin Sağlanmasına Yönelik Alınan Önlemlere İlişkin Bulgular

Okul güvenliğinin sağlamaya yönelik alınan önlemler temalandırılmış, bulgular Tablo 2.de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Güvenliği ile ilgili yöneticilerin aldığı önlemler

	Kodlar	f
OKUL GÜVENLİĞİ ÖNLEMLERİ	Güvenlik kamerası sistemini kurma ve kullanma	15
	Okul aile birliğinden maddi katkı sağlama	10
	Öğretmenlerin nöbet görevinin dikkatle izlenmesi	9
	Yangın ve deprem tatbikatlarının yapılması	8
	Okul sorunlarını üst makamlara iletme	7
	Tehlike arzeden pencereleri sabitleme	7
	Okul bahçe kapısının kontrol altında tutulması	6
	Okul paydaşları ile işbirliği	5
	Olumlu bir okul iklimi oluşturma	5
	Yangın tüplerini hazır bulundurma	5
	Sivil savunma ekiplerinin oluşturulması	4
	Okul bahçesinin aydınlatılması	3
	Okul ve çevresinin gezilerek kontrol edilmesi	3
	Hizmetlileri güvenlik görevlisi olarak kullanma	3
	Tek kişilik sıra ve masa temini	2
	Bahçe kapısının yerini değiştirme	2
	Merdiven uçlarına bant çekme	2
	Rehberlik servisinin etkin kullanımı	9
	Sosyal ve sportif etkinlikleri teşvik etme	8
	Anne baba eğitimi	8
Okul çevresi ile kurulan olumlu iletişim	5	
Öğretmenlerde okula aidiyet duygusu geliştirmeye yönelik etkinlikler	4	
Kurallara uyma açısından öğrencilerin takibi	3	
Veliye sorumluluk verme	2	

Yapılan içerik analizinde okul güvenliğini sağlamak için okul müdürlerinin aldıkları önlemler “Eğitsel” ve “Yönetsel” olmak üzere iki temaya ayrılmıştır. “Yönetsel” temasında okul müdürlerinin okul güvenliğini sağlamak için aldıkları önlemlerden en yaygın olanları “Güvenlik kamerası sistemini kurma ve kullanma”(15), “Okul aile birliğinden maddi katkı sağlama”(10), “Öğretmenlerin nöbet görevinin dikkatle izlenmesi”(9), “Yangın ve deprem tatbikatlarının yapılması”(8) olarak sıralanmaktadır. Bu tema kapsamında bazı okul müdürlerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir; “Okulda yönetici ve öğretmenlerle sürekli diyalog halindeyiz. Okulda işbirliğine dayalı oluşturduğumuz hava okul güvenliğini sağlamada çok önemli bir işleve sahip oldu. Okulumuzda birçok problemi bu şekilde aşmasını bildik. M15”, “Okul çevresini ve mahalleyi gezerim, öğrenciler beni mahalle aralarında gördükleri için okula geç gelmiyorlar, zamanında geliyorlar, ayrıca yabancı çocuklar mahalle aralarında beni görünce bizim okulun önünde beklemiyorlar, pek sıkıntı çıkarmıyorlar, çekip gidiyorlar. M1”, “Okul müdürleri öğretmen, öğrenci ve velilerin hatırını sormalı, onlara değer vermeli,

onlarla ilişkileri iyi olmalı, bir velimiz hasta olduğunda ziyaretine giderim, cenazeleri olduğunda taziyeye giderim, öğretmenlerin de bu işlere katmaya çalışırım. Okula kim gelirse gelsin değer veriyorum, ayakta karşılıyorum, kapıya kadar yolcu ederim. Böyle yaptığımda ortaya çıkabilecek birçok problemi önlemiş oluyorum.M11”,

“Eğitsel” temada okul müdürlerinin okul güvenliğini sağlamak için aldıkları önlemlerden en yaygın olanları ise “Rehberlik servisinin etkin kullanımı”(9), “Sosyal ve sportif etkinlikleri teşvik etme”(8), “Anne baba eğitimi”(8) dir. Bu tema kapsamında bazı okul müdürlerinin ifadeleri aşağıdaki gibidir; “Öğrenci geç kalmışsa şaka ile veliyi sıkıştırıyorum, yarın kadayıf dolmaları senden diye, veliye de ceza veriyorum. Bu şekilde geç kalma ve okula devamsızlık oldukça azaldı.M1”, “Okulun etrafında bekleyen şahısları emniyete söylemiyorum, söyleyince gelip öğrenciye okul müdürü bizi aradı diyorlar, çocuklar okula iyice düşmanlık besliyor. Bazen yabancı çocukları içeri çağırıp sohbet edip, çay içiriyorum, güzelce konuşuyorum bu daha etkili oluyor.”M14

3.3. Ortaokul Müdürlerine Göre Okul Güvenliği Sağlamaya Yönelik Önerilere İlişkin Bulgular

Okul güvenliğinin sağlanmasına ilişkin öneriler temalandırılmış, bulgular Tablo 3.’te sunulmuştur

Tablo 3.Okul Güvenliği ile ilgili okul müdürlerinin önerileri

	Kodlar	f	
OKUL GÜVENLİĞİ ÖNERİLERİ	Güvenlik görevlisi ihtiyacının karşılanması	13	
	Okullara çok amaçlı salonlar yapılmalı	12	
	Okulların ödenek ihtiyaçları karşılanmalı	11	
	Günlük ders saatleri azaltılmalı	10	
	Öğrenci servislerin sürekli olarak denetlenmeli	9	
	Sosyal ve sportif etkinliklere önem verilmeli ve yapılmalı	8	
	Onarımlar zamanında yapılmalı	7	
	Sınıflara sürgülü kapı yapılmalı	5	
	Okullardan yapılacak tüm hazırlıkların öğretim yılı öncesinde tamamlanmalı	3	
	Okul ve bahçeleri hitap ettiği yaş grubunda göre düzenlenmeli	3	
	Sınıflardaki kaygan yüzeyler giderilmeli	3	
	Okul binalarının iklim ve coğrafi şartlara uygun olmalı	4	
	Okul binasının depreme dayanıklılık testi yapılmalı	2	
	Engelli öğrenciler için okullarda fiziksel düzenlemeler yapılmalı	2	
	Pencere camları yüksek ve üstten yarı açılır olmalı	2	
	Okul projeleri tek tip olmamalı	2	
	Laboratuarlardaki kimyasal maddelerin olduğu dolaplar için kilit yapılmalı	1	
	Spor alanlarındaki demir aksamın yumuşak maddelerle kaplanması	1	
	Yeni açılan okulların zamanında ve tamamlanmış bir şekilde öğretim yılına başlamalı	1	
	İş	Öğretmen atamaları zamanında yapılmalı	8
	İç	Ders kitapları zamanında temin edilmeli	7

Kurum ve kuruluşlardan (Emniyet, Üniversite, Belediye v.b.) okul güvenliği için destek alınmalı	5
Öğretmenler öğrenmeyi eğlenceli hale getirmeli	5
Öğretmenler çok iyi yetiştirilmeli	5
Zümre toplantıları amaca uygun yapılmalı	5
Ücretli öğretmenlerden ziyade kadrolu öğretmenler istihdam edilmeli	4
Okulların rehber öğretmen ihtiyaçları giderilmeli	4
İş kurdan hizmetli alımında okul müdürlerinin seçimi göz önünde bulundurulmalı	3
Öğretmenlik severek yapılan bir meslek olmalı	3
Öğrencilerin okulda bulunduğu saatlerde tüm öğretmenler okulda bulunmalı	3
Karma eğitimden vazgeçilmeli	1
MEM' lükleri yarışmalarda velileri de ödüllendirmeli	1
Öğretmenler yaratıcı ve üretken olmalı	1

Yapılan içerik analizinde okul güvenliğinin sağlanmasına yönelik okul müdürlerinin önerileri “Fiziksel” ve “İşlemsel” olmak üzere iki temada toplanmıştır. “Fiziksel” temada okul müdürlerinin önerileri daha çok “Okullara çok amaçlı salonlar yapılmalı”(12), “Günlük ders saatleri azaltılmalı”(10), “Sosyal ve sportif etkinliklere önem verilmeli ve yapılmalı”(8) kodlarında toplanmıştır. Bu temada bazı okul müdürlerinin ifadeler aşağıdaki gibidir; “Okullara belirli bir ödenek verilmeli, Özellikle sosyo ekonomik durumu düşük bölgelerdeki okullara ödenek verilmesi gerekiyor. M1”, “Yaz tatili boyunca rahatlıkla ve daha sağlıklı yapılacak iş ve işlemler okulların açılmasına çok az kala yapılmaya başlanmamalı. M14”, “Öğrenci yorulmalı, enerjisini atmalı, Sosyal ve sportif etkinliklere özel bir önem verilmeli. M2”, “Yeni okul projeleri bölgenin iklim ve coğrafi şartları dikkate alınarak yapılmalı, tek tip projelerden vazgeçilmeli. M5”

“İşlemsel” temada okul müdürlerinin önerileri “Güvenlik görevlisi ihtiyacının karşılanması”(13), “Okulların ödenek ihtiyaçları karşılanmalı”(11), “Öğrenci servislerin sürekli olarak denetlenmeli”(9), “Öğretmen atamaları zamanında yapılmalı”(8) kodlarında toplanmaktadır. Bu temada bazı okul müdürlerinin ifadeler aşağıdaki gibidir; “Dersinin olup olmadığına bakılmaksızın her gün tüm öğretmenler okulda olmalı, çünkü bazı öğretmenler caydırıcı oluyor. Öğretmenler üretken, yaratıcı olmalı, oyunla öğretmeli. M2”, “Askere giden, izin alan, tayin isteyen öğretmenlerden doğan boşluk hemen doldurulmalı. M4”, “Okulların girişinde nizamiyenin ve güvenlik görevlisinin olmaması büyük bir tehdittir, ayrıca okul bahçe duvarları yüksek olmalı, her isteyen atlayarak içeriye girememeli. M6”

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmanın tartışma ve sonuç bölümü okul güvenliğine yönelik tehditler, okul güvenliğinin sağlanmasına yönelik önlemler ve okul güvenliğini sağlamak için ilgililere yapılan öneriler olmak üzere üç alt başlıkta özetlenmiştir. Aşağıda ifade edilen alt başlıklar altında alan yazındaki araştırmalar çerçevesinde bulgular tartışılmış, sonuçlar ifade edilmiştir.

4.1 Okul Güvenliğine Yönelik Tehditler

Okul güvenliğine yönelik tehditler yapısal ve eğitsel olmak üzere iki temada toplanmıştır. Yapısal tema kendi içinde fiziksel ve yönetsel olmak üzere iki alt temaya, eğitsel tema ise program, öğretmen, öğrenci ve aile-çevre olmak üzere dört alt temaya ayrılmaktadır.

Yapısal tema kapsamındaki tehditler çoğunlukla okul müdürlerinin yetkisi ve gücü dışında bulunmakta, üst yönetimin yetki alanında görülmektedir. Okul güvenliğini tehdit eden yapısal tema kapsamındaki fiziksel ve yönetsel tehditlerin, eğitsel tehditlere göre daha kolay ve kesin sonuç alınır nitelikte olduğu görülmüştür. Ders kitaplarının zamanında temin edilememesi, derslerin boş geçmesi, atamalarda liyakate yeterince önem verilmemesi, kılık kıyafet serbestliği, öğretmenlerin yasal güvenceden yoksun oluşu, okulların kalabalık olması, koridorların darlığı, lavaboların yaş grubuna uygun olmayışı gibi fiziksel ve yönetsel tehditler insan ve madde kaynaklarının daha etkili kullanılmasını gerektiren bir takım niceliksel yönetim faaliyetleri ile çözüm bulunabilecek unsurları içerdiği, diğer taraftan Program, Öğretmen, Öğrenci, Aile-Çevreye ilişkin eğitsel tehditlerin oldukça çeşitli ve daha çok niteliksel değişkenler olduğu, bu yüzden çözümünün niceliksel değişkenlere göre daha fazla zaman ve emek gerektirdiği düşünülmektedir. Ayrıca yapısal tehditlerin, bir kısım eğitsel tehditlerin ortaya çıkmasına zemin hazırladığı, eğitsel tehditlerin ortadan kaldırılması için öncelikli olarak çözüm aranması gereken bir takım sorunlardan oluştuğu söylenebilir.

Yönetsel güvenlik tehditlerinin çoğunluğunun insan, madde kaynaklarının temini ve yönetimi ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır. MEB'nin yapmış olduğu bir çalışmada (EARGED, 2009) okul yöneticilerinin yarısına yakın bir kısmı okul bahçesinin ve çevre duvarının yetersiz olmasını, öğrenci sayısının kalabalık olmasını, okulda spor, oyun vb. etkinlik alanlarının yetersiz olmasını, kapı ve pencerelerin güvenli olmamasını, güvenlik sorununa yol açan etkenler olarak belirtmişlerdir. Turhan ve Turan'ın (2012) benzer bir konuda yaptığı çalışmada okullarda fiziksel koşulların tehlike arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir çalışmaya göre "Okuldaki eğitsel, sosyal, kültürel etkinliklerin çeşitli ve doyurucu olmaması" ve "Okulun sahip olduğu olanakların (spor salonu ve malzemeleri, laboratuvar, kafeterya, tuvalet, bahçe, yemekhane, su, v.b.) yetersiz olması", "okulların çok kalabalık olması" okuldaki kaynaklanan istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri olarak gösterilmiştir (Ekici ve Burgaz, 2009). Öztürk'e göre (2016) okullarda güvenli bir okul yaşamı için okulların mimari tasarımlarından, fiziksel yapılarına kadar öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif aktivitelere katılmalarına olanak sağlayan bir yapısal içerme bir gerekliliktir. Okulların kalabalık olması, koridorların sıkışıklığı, tehlike arz eden kapı ve

pencereler gibi fiziksel tehditlerin yoğun olarak hissedildiği okullarda aynı zamanda sosyal ve sportif etkinliklerin yapılacağı ortamların olmaması, yaş grubunda göz önünde bulundurulduğunda meydana gelebilecek yaralanmalı kaza riskini oldukça artırmaktadır. Diğer taraftan öğrencilerin ortaokul yaş grubu enerjisine sahip oldukları, haftalık 35 saat ders aldıkları (TTK, 2017) dikkate alındığında sosyal ve sportif etkinlikleri sağlıklı bir şekilde gerçekleştirememelerinin öğrencilerin dersleri dinlemelerini, dikkatlerini toplamalarını, derse olan motivasyonlarını olumsuz etkileyeceği, ders başarılarını düşürebileceği unutulmamalıdır. 40 dakika boyunca derste çoğunlukla pasif izleyici konumdaki öğrenciler on dakikalık kısa teneffüslerde enerjilerini atmak için koridorlarda koşmakta, şakalaşmakta deşarj olmaya çalışmaktadırlar. Özellikle kış mevsiminin uzun ve yoğun yaşandığı illerdeki öğrencilerin kısa olan teneffüsleri okul içinde geçirmek zorunda kalmaları, yaşanabilecek kazaları önlemeyi oldukça zorlaştırmaktadır. Fiziksel güvenlik tehditlerinin çoğunluğunun bölgenin iklim koşulları, öğrencilerin doğası ve bir eğitim kurumunun sahip olması gereken özellikler dikkate alınmadan inşa edilen tek tip okullardan kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çeşitli nedenlerle boşalan kadroların zamanında doldurulmaması, doğrudan okulun güvenliğini sağlama amacıyla herhangi bir personelin istihdam edilmemesi, üst yönetimin çalışmalarını planlarken eğitim öğretim hizmetlerini aksatmamayı önlememesi, idareci kadro atamalarında liyakate önem verilmemesi, yardımcı personelin seçiminde okul müdürlerine inisiyatif tanınmaması, gerektiğinde kullanılabilir okullara ait bir ödeneğin olmaması, rehberlik hizmetlerinin yetersizliği ve bir takım yasal düzenlemelerin eksikliği bu temada ifade edilen yönetimden kaynaklanan tehditler olarak ön plana çıkmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığının yapmış olduğu bir araştırmaya göre (EARGED, 2009) okulların % 61'inde herhangi bir güvenlik görevlisi bulunmamaktadır. Çınar (2007), Üstün, Yılmaz ve Kırbaş' a göre (2007) rehberlik hizmetlerinin yetersizliği şiddet olaylarına yol açmakta, dolayısıyla okul güvenliğini tehdit etmektedir. Bu ve benzer araştırma bulguları araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Eğitim süreci ile yakından ilişkili olan öğrenme ortamını olumsuz etkileyen diğer tehditlerin ise program, öğretmen, öğrenci ve aile-çevre ile ilişkili olduğu görülmüştür. Yapısal tehditlerin aksine eğitsel tehditlerin çoğunlukla okul yönetimin yetki alanında bulunduğu görülmüştür. Eğitsel tehditlerden öğretmen, aile-çevreye ilişkin tehditlerin çeşitliliğinin öğrenci ve programa yönelik tehditlerden fazla olduğu görülmüştür. Eğitsel alanda tehditlerin ise çoğunlukla öğretmen yeterlik ve görev anlayışına, öğrenci disiplin problemlerine, aile ve çevrenin eğitim ortamını olumsuz etkileyen özelliklerine ve öğrencilerin doğasına uygun olmayan programsal öğelere bağlı olduğu sonucuna varılmıştır. Öğretmen

alt temasında öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin eksikliği, resim, müzik ve beden eğitimi gibi derslerin yeterince önemsenmemesi sadece akademik beceri gerektiren derslere ağırlık verilmesi, nöbetlerin sağlıklı bir şekilde tutulmaması ve derslere geç girme gibi öğretmenlerin görev anlayışındaki eksiklikler ve deneyimsiz öğretmenler okul güvenliğini tehdit edici nitelikte görülmektedir. Yapılan bir araştırmada (İksara, 2013), İstanbul’da yaşayan velilerin yarısının öğretmen ve okul yöneticilerinin okul güvenliği konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca başka bir araştırmaya göre öğretmenlerin yaklaşık olarak üçte biri okullarda güvenli ortamın oluşturulması için hiçbir seminer, konferans veya hizmet içi eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Aynı araştırma sonuçlarına göre güvenlik uygulamaları ile ilgili eğitim alan öğretmenlerin oranı ise % 6,8’dir (EARGED, 2009). Turhan ve Turan’ın (2012) okul paydaşları ile yaptığı bir çalışmada katılımcıların yarısının, nöbetçi öğrenci ve öğretmenleri güvenliği sağlamak için yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Günay ve Özbilen (2014) yaptıkları çalışmada her ne kadar öğretmenlerin büyük oranda nöbet görevini yerine getirmiş oldukları görülse de aksattıkları bazı nöbet görevlerinin bulunduğunu ifade etmişlerdir.

Sınıf ve okul kurallarına uymakta zorlanan öğrenciler başta olmak üzere, öğrencilerin ilköğretim birinci kademedede edinmeleri gereken bilgi ve becerilerin yetersizliği, özgüven eksikliği ve kaynaştırma öğrencilerinin varlığı öğrencilerle ilgili okul güvenliğini tehdit eden unsurlar olarak belirtilmiştir. Bu çalışmada da olduğu gibi, ulaşılan bazı kaynaklarda istenmeyen öğrenci davranışlarının ve disiplin problemlerinin varlığı okul güvenliğini tehdit eden etkenler arasında görülmektedir (Çankaya, 2011; Miller, 2003). Köktaş’a (2003) göre öğrencilerin öğrenme güçlükleri ve başarı düzeyleri sorun davranışlara neden olabilir. Başka bir araştırmada okulda yaşça büyük ya da fiziksel olarak güçlü bazı öğrencilerin diğer öğrencilere sözlü veya fiziksel saldırıda (hakaret, küfür, dövme) bulunması, okulda değerli eşyaların çalınması son bir yılda en çok rastlanan güvenlik problemleri olarak öğrenciler tarafından bildirilmiştir (Yılmaz, 2010).

Ailenin sosyoekonomik zorlukları, okul çevresinde gezinen okulla ilgisi olmayan gençler, okul dışındaki satıcılar, kontrolsüz ve bilinçsiz sosyal medya ve internet kullanımı, parçalanmış aileler gibi etkenler aile-çevre kaynaklı tehdit unsurları olarak ön plana çıkmaktadır. Üstün, Yılmaz ve Kırbaş’ın (2007) çalışmasına göre öğrenciler, televizyon ve okul dışı çevrenin şiddetin en yaygın gözlemlendiği ortamlar olduğunu ifade etmişlerdir.

Okul müdürleri bazı sınıfların seviyesine göre günlük görülen ders sayısının fazlalığını, ikili öğretimi ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan teneffüslerin kısalığını, sınav merkezli eğitim sistemini okul güvenliğini tehdit eden programsal öğeler olarak ön plana çıkarmışlardır. Gökçe’nin (2012) araştırmasına göre

öğretmenlerin % 71'i, velilerin ise % 46'sı öğrencilere ayrılan teneffüs süresinin yetersiz olduğunu düşünmektedirler. Aynı çalışmada lise ve ilköğretim okulu öğretmenleri mevcut ders sayısını ve süresini yeterli bulmaktadırlar. Bu noktada daha özeldir sınıf seviyelerine göre günlük işlenen ders sayısının öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri açısından değerlendirilmesinde fayda bulunmaktadır. Özellikle ikinci kademedeki diğer sınıflara göre dikkat süreleri daha az ve uyum problemlerini daha yoğun yaşayan 5. sınıf öğrencileriyle 8. sınıf öğrencilerinin günlük olarak aynı ders saati işlediği dikkate alındığında 5. Sınıf seviyesinde okul güvenliğini tehlikeye sokacak bir takım olumsuz davranışların ve kazaların yaşanma olasılığını arttırmaktadır.

4.2 Okul Güvenliğinin Sağlanmasına Yönelik Alınan Önlemler

Okul güvenliğine yönelik olarak yönetsel ve eğitsel bir takım önlemler alınmaktadır. Yönetsel önlemlerin çoğunlukla okul personeli ve öğrencilerin fiziksel özgürlüğünün sağlanmasına ilişkin düzenleme ve kontrol mekanizmalarını güçlendirici, eğitsel önlemlerin ise veli, öğrenci ve öğretmen davranışlarına yön verici nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güvenlik kamerası, okul aile birliği destekleri, nöbet görevlerinin takibi, sivil savunma önlemleri, sorunları gerekli makamlara bildirme, gerçekleştirilebilir fiziksel düzenlemeleri yapma okul müdürlerinin aldıkları yönetsel önlemler olarak dikkat çekmektedir.

Eğitsel önlemlerde ise okul müdürleri sosyal ve sportif etkinlikleri teşvik etme, rehberlik servisi etkin kullanma, anne babaya eğitim verme, öğrencilerin kurallara uymasını takip etme gibi önlemlerle okul güvenliğini sağlamaya çalışmaktadırlar. Bu önlemler öğrencilerin fiziksel güvenliğinin yanı sıra psikolojik ve duygusal yönden de güvenliğini sağlamaya yönelik olduğu görülmektedir. Ozan'ın (2008) yaptığı bir çalışmada öğretmenler tarafından büyük oranda okul yönetiminin okul güvenliği konusunda öğrencileri bilgilendirdikleri, okul giriş ve çıkışlarının kontrol edildiği, öğretmen ve yöneticilerin öğrencilerin davranış bozukluklarını ailelerine bildirdikleri, yanlış davranışları görmezden gelmedikleri ifade edilmiştir.

4.3 Okul Güvenliğini Sağlamak İçin İlgililere Yapılan Öneriler

Okul müdürleri okul güvenliğinin sağlanması için fiziksel ve işlemsel olmak üzere iki alanda bir takım öneriler sunmuşlardır. Okul müdürlerinin ifade etmiş oldukları önerilerin tamamına yakını üst yönetimin yetki alanına girmektedir. Okulların güvenliğinin sağlanması için fiziksel öneriler kapsamında okul müdürleri, okullarda güvenlik görevlisi istihdam edilmesinin, çok amaçlı salonların yapılmasının, her okula gerektiğinde kullanabileceği bir bütçe sağlanmasının, günlük ders saatlerinin azaltılmasının, sosyal ve sportif etkinliklere önem verilmesinin ve bu etkinliklerin gerçekleştirilmesinin, okuldaki tadilatların zamanında yapılmasının okul güvenliğini artıracaklarını düşünmektedirler. Bir

araştırmaya göre (İksara, 2013) velilerin % 85'inin okullarda güvenlik görevlisinin gerekli olduğunu, % 80'inin ise güvenlik görevlilerinin suçu önlemede faydalı olacağını düşündükleri ortaya çıkmıştır. Turhan ve Turan'ın (2012) göre okulların güvenliğinin sağlanması için okul paydaşları her okula güvenlik personelinin görevlendirilmesini önermektedirler. Okullarda koruyucu güvenlik önlemlerine ilişkin Delice ve Arslan'ın (2018) okul yöneticileri ve öğretmenlerle yapmış oldukları bir çalışmada okullarda güvenlik görevlilerin olması, bir takım fiziksel düzenlemelerin yapılması gerektiği ve ders saatlerinin daha uygun hale getirilmesine ilişkin benzer önerilerin yapıldığı görülmüştür.

Diğer taraftan işlemsel öneriler kapsamında öğretmen atamalarının zamanında yapılmasının, ders kitaplarının zamanında temin edilmesinin, kurum ve kuruluşlardan destek alınmasının, öğrenmenin eğlenceli hale getirilmesinin okul güvenliğine katkı sağlayacağını ifade etmişlerdir.

KAYNAKÇA

- Adkins, V. L., Stephens, R., Cal, A., Alotaibi, M., Albahoth, W., ve Alsubaie, T. (2016). Danger K12: Are Us Schools Really Safe?. *Conference of the International Journal of Arts & Sciences*, 09(01): 53-64.
- Akçay, D., ve Yıldırım, A. (2018). Çocukların Okul Ortamında Kaza Geçirme ve Güvenlik Tedbirlerine Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1).
- Balkıs, M., Duru, E., ve Buluş, M. (2005). Şiddete yönelik tutumların özyeterlik, medya, şiddete yönelik inanç, arkadaş grubu ve okula bağımlılık duygusu ile ilişkisi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(2), 81-97.
- Balyer, A. (2012). Çağdaş okul müdürlerinin değişen rolleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2).
- Cerit, Y. (2007). *İlköğretim okulu müdürlerinin öğretmenlere yönelik yıldırma davranışları*. (Ed.) Solak A. Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu. Ankara: Hegem Yayınları; s. 151-169.
- Çalık, T., Kurt, T., ve Çalık, C. (2011). Güvenli okulun oluşturulmasında okul iklimi: Kavramsal bir çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 73-84.
- Çankaya, İ. (2011). Sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yolları. *Turkish Studies*, 6(2), 307-316.
- Çelik, V. (2008). *Sınıf yönetimi*. (4. Baskı) Nobel Yayın Dağıtım. Ankara
- Çınar, İ. (2007). *Okullarda Şiddet: Dağın İki Yamacını Görebilmek*. Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu (Ed.: Adem Solak), Hegem Yayınları, Ankara.

- Delice, O. E., ve Arslan, M. M. (2018) Koruyucu Güvenlik Önlemlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 57-75.
- Dinkes, R., Cataldi, E. F., Kena, G., ve Baum, K. (2006). Indicators of School Crime and Safety: NCES 2007-003. National Center for Education Statistics. Dinkes.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 7(1), 63-74.
- EARGED, (2009). http://www.meb.gov.tr/earged/earged/Okul_guvenligi.pdf adresinden 31.01.2017 tarihinde elde edilmiştir.
- EBS, (2014). 19. Milli eğitim şurası gündem maddelerine ilişkin görüş ve öneriler. Memur-Sen Konfederasyonu Eğitim-Bir-Sen Eğitimciler Birliği Sendikası. Ankara.
http://www.egitimbirsen.org.tr/ebs_files/files/yayinlarimiz/19MilliEgitimSurasiweb.pdf adresinden 01.02.2017 tarihinde elde edilmiştir.
- Ekici, C. E., ve Burgaz, B. (2009). İstenmeyen öğrenci davranışlarının öğretmen ve okuldan kaynaklanan nedenleri. *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22, 91-111.
- Eraslan, R., ve Aycan, S. (2008). Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinde okul kazası görülme sıklığının incelenmesi. *Türkiye Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 2(1).
- Erkal, S., ve Yertutan, C. (2012). Çocukların Okulda Kaza Geçirme Durumu ve Okulda Kaza Geçirmelerini Önlemeye Yönelik Ebeveyn Davranışlarının İncelenmesi.
<http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/sibelerkalcananyertutan.pdf> , adresinden 31.01.2017 tarihinde elde edilmiştir.
- Gökçe, F. (2012). Öğretmen ve velilerin, öğrencilerin okulda geçirdikleri zaman, ders ve dinlenme süreleri ile tatiller ve okul dönemleri konusundaki görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2541-2560.
- Günay, G., ve Özbilen, F. M. (2014). İlköğretim öğretmenlerinin okul nöbet görevleri üzerine bir değerlendirme. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3).
- Hoy, W. K., Miskel, C. G., ve Turan, S. (2010). *Eğitim yönetimi: Teori, araştırma ve uygulama*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Işık, H. (2004). Okul güvenliği: kavramsal bir çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*, 164, 1-10.
- İksara. (2013). http://content.bahcesehir.edu.tr/public/files/files/CSG_Okul_V5.pdf (Erişim tarihi 31.01.2017)
- Köktaş, Ş. K. (2003). Sınıf yönetimi. Adana: Nobel Yayınları.

- Lindle, J. C. (2008). School safety: real or imagined fear?. *Educational Policy*, 22(1), 28-44.
- Maslow, A. H. (1954). *Personality and motivation*. Harlow, England: Longman, 1, 987.
- Memduhoğlu, H. B., Taşdan, M. (2007). Okul ve öğrenci güvenliği: Kavramsal bir çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(34), 69-83.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Ed.). Nobel.
- Miles, M. B., ve Huberman, M. A. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, Calif.: Sage.
- Miller, A. (2003 revised). Violence in U.S. Public Schools: 2000 School Survey on Crime and Safety (NCES 2004-314). U.S. Department of Education. Washington, DC: National Center for Education Statistics.
- O'reilly, E. M. ve Verdugo, R. R. (1999). Safe school indicators: the data and social policy. *Education and Urban Society*, 31 (3), 334-348.
- Okutan, M. (2017). Disiplin problemlerinin sürekliliği. *Pegem Atıf İndeksi*, 2-9.
- Ozan, Z.Ç. (2008). *Okul ortamını güvensiz yapan etkenlerde öğretmenin ve yöneticilerin rolü*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul
- Öğülmüş, S. (2006). Okullarda şiddet ve alınabilecek önlemler. *Eğitime Bakış*, 2(7), 16-24.
- Özpolat, V., ve Bayındır, N. (2007). *Vaka Sorgulama Tekniği İle Okulda Fiziksel Ceza Çocuk Saldırganlığı*. (Ed.) Solak A. Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu. Ankara: Hegem Yayınları; s. 37-54.
- Öztürk, N., Atlı, A., ve Kutlu, M. (2014). Ortaokul öğrencileri arasındaki zorbalık olaylarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Özel Sayı / 15- 3, s. 43-63 DOI: 10.17679/iuefd.15365258
- Öztürk, O. (2016). <https://osmanozturk.com.tr/guvenli-okul-guvenli-gelecek/> adresinden 31.01.2017 tarihinde elde edilmiştir.
- Patrick, D. (2014). <http://www.smma.com/ideas/designing-safer-schools> sitesinden 27.01.17 tarihinde alınmıştır.
- Taş, A. (2008). Sınıf Yönetimini Etkileyen Etkenler, Etkili Sınıf Yönetimi İçinde (4. Baskı) (edt: Hüseyin Kıran), Ankara: Anı yayıncılık.
- TTK. (2017). <http://ttkb.meb.gov.tr/www/haftalik-ders-cizelgeleri/kategori/7> adresinden 30.01.2017 tarihinde elde edilmiştir.
- Turhan, M., ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim kurumlarında güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* [Educational Administration: Theory and Practice], 18(1), 121-142.

- Üstün A., Yılmaz M., ve Kırbaş S.(2007). Gençleri şiddete yönelten nedenler. Solak A. (Ed.) Okullarda şiddet ve çocuk suçluluğu. Ankara: Hegem Yayınları; s. 109-30.
- Varjas K. ,Henrich C. C., ve Meyers J. (2009). Urban Middle School Students' Perceptions of Bullying, Cyberbullying, and School Safety, *Journal of School Violence*, 8:2, 159-176, DOI: 10.1080/15388220802074165
- Wanatt, C. L. (1996). Defining Safe Schools. *Journal for a Just and Caring Education*, 2(2), 121-32.
- Welsh, W. N. (2001). Effects of student and school factors on five measures of school disorder. *Justice Quarterly*, 18(4), 911-947.
- Welsh, W. N., Greene, J. R. ve Jenkins, P. H. (1999). School disorder: the influence of individual, institutional, community factors. *Criminology*, 37(1), 73-115.
- Yılmaz, K.G. (2010). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinin Okul güvenliğine ilişkin algılarının İncelenmesi: Sultanbeyli ilçesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim dalı. İstanbul
- Zorlu, Y. (2016). Medyadaki şiddet ve etkileri. *Humanities Sciences*, 11(1), 13-32.